

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van 10 mei 2021 en het verslag van de RBZ van 19 april 2021 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2323). Tevens zijn geagendeerd: Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 26 maart 2021 inzake Fiche: Mededeling versterken bijdrage EU aan op regels gebaseerd multilateralisme (Kamerstuk 22 112, nr. 3079); brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 3 mei 2021 houdende reactie op verzoek van commissie om nadere informatie over de «nationale exercitie» in het fiche over het EU-voorstel op het gebied van multilateralisme.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Wilders

De griffier van de commissie,
Van Toor

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken op 10 mei 2021. Zij hebben een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geagendeerde stukken voor de Raad Buitenlandse Zaken op 10 mei aanstaande. Deze leden hebben nog enkele vragen aan de Minister.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de agenda van de Raad Buitenlandse Zaken, het verslag en de mededeling. Deze leden hebben enkele vragen en opmerkingen hierover.

De leden van de CDA-fractie hebben ook nog enkele vragen en opmerkingen

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de geannoteerde agenda en hebben naar aanleiding hiervan nog enkele vragen.

De leden van de GroenLinksfractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken. Zij hebben naar aanleiding daarvan de volgende vragen en opmerkingen.

Afghanistan

De leden van de VVD-fractie onderschrijven de oproep van het kabinet tot een actieve inzet van de EU in het Afghaanse vredesproces en het verduurzamen van behaalde resultaten. Deze leden zijn het eens met het kabinet dat de aandacht uit moet gaan naar de veiligheidssector, de rechtstaat en de rechten van vrouwen en minderheden.

Voor de leden van de VVD-fractie blijft het hoofddoel van de toekomstige betrokkenheid in Afghanistan het voorkomen dat Afghanistan opnieuw een vrijhaven wordt voor terroristen die aanslagen op Westerse doelen kunnen voorbereiden. Is de Minister het met de leden van de VVD-fractie eens dat dit het hoofddoel moet zijn van de inzet van Europese landen? Zo ja, is de Minister bereid om dit expliciet uit te spreken tijdens de RBZ en er bij andere landen op aan te dringen dit ook als hoofddoel te beschouwen?

In dat licht is het voor de leden van de VVD-fractie van belang dat in de toekomst voldoende inlichtingen worden verzameld om terroristische dreigingen vanuit Afghanistan te signaleren en te verstoren, en om Afghaanse veiligheidsdiensten in staat te stellen tegen deze dreigingen op te treden. Is de Minister voornemens om met andere gelijkgezinde landen afspraken te maken over het verzamelen en onderling delen van deze inlichtingen? En welke mogelijkheden ziet de Minister in de toekomst voor samenwerking met de Afghaanse regering op dit terrein? Ziet de Minister hierin een rol voor de EU of voor de NAVO, of betreft dit vooral bilaterale afspraken tussen Nederland en bondgenoten (inclusief de VS en andere relevante landen zoals Canada en Australië), en Afghanistan?

Het risico op instabiliteit in Afghanistan gaat gepaard met een risico op een toename in vluchtelingenstromen. De leden van de VVD-fractie vinden het daarom des te urgenter de migratieafspraken uit de Joint Way Forward van 2016 te bestendigen en verder uit te bouwen. Kan de Minister aangeven welke resultaten de Joint Way Forward heeft opgeleverd, in het bijzonder ook bij de terugname van uitgeprocedeerde asielzoekers? Een integrale overeenkomst over de toekomstige relatie met

Afghanistan (inclusief ontwikkelingshulp en financiële ondersteuning voor de veiligheidssector) biedt de mogelijkheid om migratie-afspraken (inclusief de terugname van uitgeprocedeerde asielzoekers) verder aan te scherpen. Is de Minister ook van mening dat scherpere migratie-afspraken onderdeel moeten zijn van de toekomstige overeenkomst tussen de EU en Afghanistan? Is de Minister bereid hierop aan te dringen bij zijn collega's?

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister een uitgebreidere toelichting te geven op het kabinetsstandpunt dat de EU een actieve inzet dient te plegen in het Afghaanse vredesproces, dan nu het geval is in de geannoteerde agenda, en daarbij in het bijzonder in te gaan op het streven om reeds geboekte resultaten te verduurzamen.

De leden van de PvdA-fractie zijn het eens met het kabinet dat een stabiel en veilig Afghanistan in het belang is van de EU. Deelt het kabinet ook de opvatting dat een stabiel en veilig Afghanistan minstens zo belangrijk is voor de inwoners van Afghanistan? En zo ja, is de Minister bereid dit in het bijzonder te benadrukken tijdens de Raad? En zo nee, waarom niet? Daarnaast wil het kabinet aandacht voor de veiligheidssector, het behoud van verworvenheden – in het bijzonder de gelijke rechten voor vrouwen en minderheden – alsook het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechtstaat. Maar het heeft geen enkel concreet voorstel over hoe het dit dat zou willen bereiken of welke inzet het kabinet zelf op deze onderwerpen heeft. In hoeverre is de Nederlandse inzet waarvan de Kamer voor de zomer een nader voorstel zal ontvangen afhankelijk van hetgeen tijdens de Raad besproken zal worden? Welke concrete voorstellen zal het kabinet zelf inbrengen tijdens de Raad? Het kabinet zal oproepen tot een actieve inzet van de EU in het Afghaanse vredesproces, in het bijzonder om reeds geboekte resultaten te verduurzamen. Wat verstaat het kabinet onder een actieve inzet?

Sahel

De leden van de VVD-fractie ondersteunen het Nederlandse pleidooi voor een versterkte inzet op goed bestuur en hervormingen van de veiligheidssector. Daarnaast beschouwen de leden van de VVD-fractie het bestrijden van terrorisme en het beheersen van irreguliere migratiestromen als twee zeer belangrijke prioriteiten in de Europese Sahelstrategie. Deelt de Minister deze prioriteitstelling? Is de Minister bereid om erop aan te dringen dat deze twee thema's in de implementatie van de Sahelstrategie nadrukkelijk prioriteit krijgen? Ziet de Minister noodzaak om bestaande migratie-afspraken met Sahel-landen verder aan te scherpen? Zo ja, ziet hij hiertoe mogelijkheden?

Specifiek wat betreft Tsjaad zijn de leden van de VVD-fractie het eens met het kabinet dat de stabiliteit van het land dient te worden gewaarborgd, aangezien Tsjaad een belangrijke rol speelt in de bestrijding van terrorisme in de regio. Hoe schat de Minister de risico's in van de gevechten tussen het regeringsleger en rebellen groepen voor de stabiliteit in Tsjaad? Welke rol ziet de Minister voor de EU om de stabiliteit in Tsjaad te bevorderen?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Hoge Vertegenwoordiger niet naar Niger is afgereisd maar naar Tsjaad. Gezien het overlijden van president Déby is dit een begrijpelijke keuze. Echter zijn deze leden benieuwd of er alsnog een bezoek aan Niger gepland staat, dan wel door de Hoge Vertegenwoordiger zelf, dan wel door de Speciale Rapporteur voor de Sahelstaten, om ook de relatie met deze Sahelstaat te bestendigen? Kan de Minister toelichten op welke manier er in de Sahelstaten gewerkt moet worden aan een beter sociaal contract tussen burger en

overheid? Wat voor initiatieven of trajecten heeft de Minister voor ogen om dit te bewerkstelligen?

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister in hoeverre migratie een rol speelde in de reis van de Hoge vertegenwoordiger en verzoeken de Minister in te brengen dat de terugname capaciteiten en het «more for more, less for less» principe daarbij gehanteerd dient te worden. Deze leden vragen de Minister tevens om aan te geven hoe de aanbevelingen van de Hoge vertegenwoordiger aangaande de Sahel worden omgezet in beleidsmaatregelen en hoe dit binnen de Europese Team Europe aanpak past en bovendien aansluit op de Nederlandse Ontwikkelingssamenwerkingsagenda. Deze leden verzoeken de Minister aanbevelingen te doen in het verslag van deze RBZ over hoe de bevindingen van de Hoge vertegenwoordiger aansluiten bij de Nederlandse internationale agenda en waar Nederland kan bijdragen. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister nadrukkelijk de Hoge Vertegenwoordiger verslag te laten doen van de situatie in de Sahel gerelateerd aan de pandemie en dit in het verslag op te nemen en hierbij eveneens aan te geven welke acties Nederland en de EU kunnen ondernemen om de gevolgen van de pandemie in de Sahel aan te pakken.

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de huidige situatie in Tsjaad bijzonder onvoorspelbaar is en de crisis onbeheersbare vormen dreigt aan te nemen. Voor het kabinet is het van belang dat in Tsjaad een democratische transitie plaatsvindt die de stabiliteit van het land waarborgt. Wat is de concrete inzet van de Minister tijdens de Raad op dit punt? Welke problemen voorziet het kabinet? Nu de junta een overgangsregering heeft benoemd, wat is de EU positie ten aanzien van verkiezingen? En hoe groot acht de Minister de kans dat er daadwerkelijk vrije verkiezingen worden gehouden binnen 18 maanden?

Tsjaad speelt een belangrijke rol in de bredere Sahel-regio. Wat is voor het kabinet de belangrijkste factor in de belangenafweging tussen de belangen van de bevolking van Tsjaad en die van de EU en op welke manier kunnen die belangen in overeenstemming gebracht worden, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

De leden van de GroenLinksfractie zien met lede ogen de verslechterende veiligheidssituatie in de Sahel aan. Zij vinden het positief dat de Nederlandse beleidsprioriteiten omtrent goed bestuur ten behoeve van versterking van het sociaal contract tussen burger en staat en hervormingen van de veiligheidssector goed aan bod komen bij de Europese Sahelstrategie. Daarbij vragen zij zich af of de Minister kan toelichten welke gevolgen naar zijn mening de plotselinge dood van president Déby van Tsjaad heeft voor de Europese Sahelstrategie, onder andere ten aanzien van het bestrijden van terrorisme en jihadisme in de regio? Ziet de Minister naar aanleiding van onzekerheid over de nieuwe strategie van Tsjaad reden om de Europese Sahelstrategie te wijzigen, en zo ja hoe? Op welke wijze gaan Nederland en de EU betrokken blijven bij de democratische transitie van Tsjaad, en is de Minister bereid om in komende Raad Buitenlandse Zaken te agenderen hoe hier vanuit de EU de druk zo hoog mogelijk kan worden opgevoerd om eerlijke en vrije verkiezingen te organiseren teneinde een daadwerkelijk democratische transitie mogelijk te maken?

Global Health

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat onder current affairs over global health zal worden gesproken, aangezien de belangrijkste prioriteit van dit moment is om sterker uit de coronacrisis te komen. Welke lessen

heeft het kabinet getrokken uit de COVID-19 pandemie en zouden moeten worden ingebracht tijdens de *Global Health Summit* op 21 mei, zowel ten aanzien van knelpunten op de korte termijn als issues op de lange termijn? Wat zijn voor het kabinet belangrijke speerpunten voor de Rome Declaration of Principles en de WHA-resolutie? Wat moet hier volgens het kabinet wel of juist niet in worden opgenomen? En hoe wordt de Tweede Kamer hier tijdig bij betrokken, gezien uit de geannoteerde agenda de inhoud nog niet duidelijk wordt?

De leden van de VVD-fractie lezen dat Nederland de bijdrage aan ACT-A (Access to Covid Tools Accelerator) met € 52 miljoen euro heeft verhoogd tot € 137 miljoen. Uit welke begroting(spost) wordt deze bijdrage gedekt? Welke bijdragen leveren andere landen (extra) aan ACT-A, waarmee lage- en middeninkomenslanden worden voorzien van vaccins, beschermende middelen, diagnostische tests en geneesmiddelen voor COVID-19? De ervaring leert dat Nederland vaak voorop loopt, maar andere landen helaas achterblijven.

De leden van de D66-fractie zijn positief over de aanstaande *Global Health Summit*, en zijn goed gestemd over het feit dat Europese staten hier een gezamenlijk geluid willen laten horen. Wel willen de leden vragen of de Minister de Nederlandse inzet voor deze *Summit* iets verder kan toelichten. Zal Nederland zich naast de inzet op multilateralisme in het algemeen ook focussen op de preventie van vergelijkbare pandemieën die veroorzaakt worden door zoönose? Welke globale afspraken wil Nederland maken om het risico op zoönosen te verkleinen? Is de Minister het met de leden van de D66-fractie eens dat de coronapandemie heeft laten zien dat de huidige omgang met dieren grote gezondheidsrisico's met zich meebrengt en dit alleen door middel van betere multilaterale afspraken verder ingeperkt kan worden? Kan de Minister hierbij de risico's van de intensieve veehouderij en de handel in wilde dieren onder de aandacht van de Raad brengen?

De leden van de CDA-fractie vragen wie namens het Nederlandse kabinet zal deelnemen aan de *Global Health Summit*. De EU heeft het initiatief genomen voor een WHA-resolutie (*World Health Assembly*) over «Strengthening WHO preparedness and response to health emergencies» staat in de geannoteerde agenda. De onderhandelingen over deze tekst zijn gaande valt te lezen. De leden van de CDA-fractie vragen of de tekst van deze resolutie reeds beschikbaar is. Deze leden vragen bovendien of de Nederlandse regering voornemens is deze resolutie te amenderen en de Kamer daarover te informeren.

De leden van de CDA-fractie vragen in hoeverre tijdens deze Top besproken wordt hoe lage inkomenslanden ondersteund kunnen worden in de strijd tegen de pandemie. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister als het gaat om Global Health in te zetten op het versterken van gezondheidsstructuren waardoor landen sneller en beter hulp geboden kan worden bij acute medische problemen, maar ook ten behoeve van het leveren van basiszorg. Tevens vragen deze leden de Minister in te zetten op behoud van structuren als COVAX na de pandemie zodat deze ook ingezet kan worden voor de bestrijding van andere ziekten. Tenslotte vragen deze leden aan te geven bij het aanpakken van welke mondiale ziekten of medische situaties de Nederlandse prioriteit dient te liggen volgens het Nederlands kabinet. De leden van de CDA-fractie verzoeken de Minister hierbij in ieder geval bacteriële resistentie hoog te prioriteren.

De leden van de PvdA-fractie zijn met het kabinet van mening dat de huidige situatie het bredere belang van goede gezondheidssystemen en de noodzaak van investeringen in Global Health duidelijk hebben

gemaakt. De huidige grote uitdaging is om een wereldwijde vaccinatiegraad te bereiken die genoeg bescherming biedt tegen het coronavirus. Wat is de inzet van het kabinet binnen de EU om bij te dragen aan snellere vaccinatie voor iedereen, zodat mensen in armere landen niet pas eind 2014 aan de beurt zijn?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de Wereldgezondheidsorganisatie voorstander is van een TRIPS-ontheffing (Agreement on Trade-related Intellectual Property Rights) zodat meer producenten coronavaccins kunnen maken. Is het kabinet bereid zich hiervoor in te zetten binnen de EU? En zo niet, in welke noodsituatie acht het kabinet het wél een optie om in te zetten om tijdelijk af te zien van octrooirechten?

De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd wat het kabinet precies bedoelt met «een significante Team Europe bijdrage».

Westelijke Balkan

De leden van de VVD-fractie onderstrepen het geopolitieke- en veiligheidsbelang van de Westelijke Balkan voor de EU. De leden delen daarom de inzet van het kabinet om actieve betrokkenheid van de EU bij de landen van de Westelijke Balkan te blijven tonen, mede in het licht van de invloed van derde landen zoals Rusland en China. Ook zijn de leden het ermee eens dat hierover samenwerking en afstemming met de VS dient plaats te vinden.

De leden van de VVD-fractie vragen hierbij aandacht voor landen die spijt hebben van de betrokkenheid bij het Chinese Belt & Road Initiative, wanneer deze nadelig blijkt uit te pakken (zoals in het geval van Montenegro). Welke mogelijkheden zijn er om deze landen te hulp te komen, zonder dat er een moral hazard ontstaat omdat de Europese Unie of andere Westerse landen een gemakkelijk vangnet bieden als onverantwoorde leningen slecht uitpakken? Welke mogelijkheden zijn er voor de EU, eventueel samen met de VS, om gekoppeld aan strenge voorwaarden (zoals verantwoording voor keuzes uit het verleden, corruptiebestrijding, goed bestuur, en beter financieel beleid in de toekomst) landen op de Westelijke Balkan bij te staan. Hoe kan worden voorkomen dat China controle krijgt over bijvoorbeeld belangrijke infrastructuur en landen politiek afhankelijk maakt? Wie binnen de Europese Unie dienen hier volgens het kabinet het voortouw in te nemen? Is de Minister bereid erop aan te dringen dat hier binnen de EU met een geopolitieke bril naar gekeken wordt?

De leden van de D66-fractie lezen dat er sprake is van Russische en Chinese beïnvloeding in de Westelijke Balkan, Nederland stelt voor om dit te bestrijden met strategische communicatie en publieksdiplomatie. Kan de Minister toelichten wat hier precies mee wordt bedoeld? En hoe staat dit in verband met het bredere EU-instrumentarium waar de Minister naar verwijst? Kan de Minister iets kwijt over de vormen waarin Russische en Chinese beïnvloeding in deze regio plaatsvindt?

Graag vragen de leden van de D66-fractie ook aandacht voor een andere vorm van Chinese beïnvloeding in de EU, namelijk het feit dat Oeigoeren zowel in Nederland als in andere Europese landen geïntimideerd en bedreigd worden door de Chinese overheid. Uiteraard is hier geen plaats voor in de Europese Unie en moet dit beter in kaart gebracht worden en vervolgens een halt toe worden geroepen. Kan de Minister dit Europese probleem aankaarten in de Raad?

Hoewel er geen besluiten worden genomen deze Raad, willen de leden van de PvdA-fractie dat het belang van de samenwerking met de Westelijke Balkan en actieve betrokkenheid van de EU bij deze landen wordt benadrukt. Wat is de verwachting van het kabinet ten aanzien van de start van de inter-gouvernementele conferenties (IGCs) met Noord-Macedonië en Albanië? En wordt er nog politieke druk uitgeoefend op Bulgarije om hun veto in te trekken? Zo nee, waarom niet? Wat is de appreciatie van het kabinet van de uitslag van de verkiezingen in Albanië en de mogelijke invloed daarvan op de start van de EU-onderhandelingen? Welke rol speelt het toekomstige voorzitterschap van Slovenië? Verwacht het kabinet hier nog bijzonderheden? En zo ja, welke?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat China honderden miljoenen euro's aan leningen heeft uitstaan in de Westelijke Balkan-landen. Hoe kijkt het kabinet naar de afwijzing van de Europese Commissie om de Montenegrijnse regering financieel te helpen bij het afbetalen van de Chinese lening voor de bouw van een snelweg? Hoe zorgelijk vindt het kabinet het feit dat Montenegro inmiddels bijna 40% van de staatsschuld bij China heeft uitstaan? En hoe kan de EU Montenegro hierbij helpen?

De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet om een overzicht te geven van de geleverde vaccins door de EU aan de landen in de Westelijke Balkan. En hoe staat dit in verhouding met de geleverde vaccins door Rusland en China?

Ook maken de leden van de PvdA fractie zich zorgen om de bedreigingen tegen journalisten in Servië, Noord-Macedonië en Bosnië-Herzegovina en het risico op politieke invloed op de onafhankelijke media. Is het kabinet bereid bijzondere nadruk te leggen op het belang van persvrijheid als een belangrijke pijler van rechtsstatelijkheid?

De leden van de GroenLinksfractie onderstrepen het geopolitieke belang van de Westelijke Balkan en de Nederlandse wens voor meer publieksdiplomatie van EU-zijde daarbij. Kan de Minister een toelichting geven over wat hij hier concreet van de zijde van de EU verwacht en op welke wijze hij dit precies gaat bepleiten bij de Raad Buitenlandse Zaken? Deze leden onderstrepen ook het belang van het krachtiger bestrijden van de georganiseerde misdaad en corruptie, en zij vragen welk EU-instrumentarium er wordt ingezet om dit mede namens de EU te helpen bestrijden?

De leden van de GroenLinksfractie vragen tot slot aandacht voor de verslechterende situatie omtrent de persvrijheid in Servië, Noord-Macedonië en Bosnia-Herzegovina, zowel wat betreft de veiligheid van journalisten als de afwezige of zeer marginale aanwezigheid van onafhankelijke media en journalistiek. Is de Minister bereid om bij aankomende Raad Buitenlandse Zaken te pleiten voor meer politieke druk om de pluriformiteit van het medialandschap te bevorderen en zo nodig onafhankelijke media en journalisten met daarvoor geschikte EU-fondsen te ondersteunen?

Trans-Atlantische betrekkingen

De leden van de VVD-fractie hechten een groot belang aan de trans-Atlantische relatie en kijken uit naar een versterkte samenwerking met de Biden/Harris-administratie in de komende jaren. Zij zijn dan ook verheugd dat de sanctiecoördinatie op deelterreinen reeds is verbeterd. Waar ziet het kabinet verder mogelijkheden tot verbeterde samenwerking met de VS? Wat vraagt het van de lidstaten zelf om deze samenwerking te

kunnen intensiveren, bijvoorbeeld ten aanzien van nationale investeringen in Defensie? En welke rol kan Nederland spelen om de samenwerking tussen de EU en VS te verbeteren?

De leden van de VVD-fractie juichen het voornemen van een EU-VS top in juni toe. Welke thema's wil Nederland agenderen voor deze top? De leden van de VVD-fractie zien China, Rusland, open strategische autonomie en moderne dreigingen als belangrijke thema's om te bespreken. Deelt het kabinet deze prioriteitstelling?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister de Raad zal oproepen tot een integrale voorbereiding voor de EU-VS top, zodat deze tot concrete uitkomsten leidt. De leden van de D66-fractie vinden dit een goed voornemen. Wat voor onderwerpen zou Nederland graag geagendeerd zien op deze top, en wat voor concrete uitkomsten zijn voor Nederland, en voor de EU, wenselijk? Op welke beleidstreinen wordt voornamelijk vooruitgang verwacht?

De leden van de CDA-fractie vragen wat voor Nederland de belangrijkste punten zijn die geadresseerd dienen te worden tijdens de EU-VS top in juni en wat de Minister daaromtrent zal inbrengen tijdens deze Raad Buitenlandse Zaken. Deze leden vragen in hoeverre het VK wordt betrokken bij de versterking van de Trans-Atlantische betrekkingen. Zo vragen de genoemde leden of het wenselijk zou zijn dat het VK als derde Trans-Atlantische partner zou deelnemen aan de besprekingen en op welke manier het VK betrokken wordt bij conclusies van een EU-VS top.

De leden van de PvdA-fractie constateren dat met president Biden er weer ruimte is om de trans-Atlantische banden te versterken en te komen met gezamenlijke initiatieven. Wat ziet het kabinet als gewenste uitkomsten van de EU-VS Top in juni? En heeft het kabinet ook een eigen initiatieven voor de agenda van de Top? En zo ja, welke? En zo nee, waarom niet?

Belarus

De leden van de VVD-fractie maken zich zorgen om de situatie in Belarus en steunen het handhaven van de afgebouwde samenwerking met zittende Belarussische autoriteiten. Welke contacten tussen deze autoriteiten en de EU en Nederland zijn er nog wel, en hoe verlopen deze? Ook steunen de leden het opstellen van een vierde pakket EU-sanctiemaatregelen. Hoe evalueert de het kabinet de effectiviteit van de huidige EU-sancties tegen Belarus?

Verder vinden de leden van de VVD-fractie dat het goed is het maatschappelijk middenveld, de onafhankelijke media en mensenrechtenverdedigers door de EU gesteund worden, evenals de economische stimulans aan hervormingsgezinde krachten. Hoe verloopt de uitwerking van het economisch steunplan? Hoe hard zijn de genoemde voorwaarden? Wat is het effect van een verdere toenadering van Rusland en Belarus (en mogelijk zelfs een aankondiging tot een fusie) op de Europese benadering van Belarus, bijvoorbeeld ten aanzien van sancties en het steunplan?

De leden van de PVV-fractie willen helemaal niet dat geld van Nederlandse belastingbetalers wordt uitgegeven aan een economisch herstelplan voor Belarus. En al helemaal niet als Loekasjenko en trawanten nog in het zadel zitten. Het aftreden van Loekasjenko wordt in de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken niet als expliciete voorwaarde voor steun genoemd. Klopt het dat het lot van Loekasjenko c.s. niet direct is gekoppeld aan het al dan niet doorgaan van het economisch herstelplan? De leden van de PVV-fractie willen dat helder

hebben. Graag vernemen deze leden hoe het precies zit en wat de beoogde omvang wordt (ook wat betreft Nederland) van dit beoogde economische herstelplan.

De Minister schrijft over de situatie in Belarus: «In de afgelopen maanden is de repressie verder toegenomen. Daarbij is sprake van afbraak van de rechtstaat en ernstige mensenrechtenschendingen.» De leden van de CDA-fractie vragen de Minister op basis van welke rapporten hij deze conclusie trekt. Deze leden vragen de Minister er in de Raad wederom voor te pleiten dat de EU verzoekt aan Belarus om waarnemers toe te laten in gevangenissen en bij rechtszaken. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister wat de nieuw te vormen sancties inhouden en of het verdergaande sancties betreft dan het beperken van beweegruimte van individuen uit het regime.

In een symbolisch proces is de 17-jarige Mikita Zalatarou onlangs veroordeeld tot vijf jaar tuchtkolonie. In aanloop naar zijn hoger beroep roept Amnesty op tot zijn onmiddellijke vrijlating. De leden van de CDA-fractie vragen of de Minister deze zaak kent en verzoeken de Minister deze zaak aan te kaarten tijdens de Raad Buitenlandse Zaken en vragen de Minister er voor te pleiten dat de EU zich uitspreekt voor een correcte rechtsgang voor Mikita Zalatarou in het bijzonder en alle verdachten in Belarus in het algemeen, zich bovendien uit te spreken tegen de veroordeling van minderjarigen naar een tuchtkolonie, en er bij Belarus op aan te dringen om EU-waarnemers in de zaak Mikita Zalatarou toe te laten.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister in te gaan op het bericht dat een politieke unie in de maak is tussen Rusland en Belarus. Deze leden vragen welke gevolgen een dergelijke unie heeft voor de EU op geopolitiek en veiligheidsgebied.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister tijdens de Raad bijzondere aandacht te besteden aan alle mensen die in administratieve detentie zijn gezet vanwege deelname aan vreedzame demonstraties en te benadrukken dat het van belang is hier continu aandacht aan te blijven besteden. Heeft het kabinet de afgelopen maanden ook unilaterale stappen gezet tegen het regime in Belarus en/of ter ondersteuning van de vreedzame demonstranten? Zo ja, welke stappen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de GroenLinksfractie vinden het positief dat de EU nog steeds de democratisch gezinde krachten in Belarus ondersteunt, maar is wel van mening dat dit gezien de voortdurende situatie een krachtige extra impuls nodig heeft. Kan de Minister zich inspannen voor spoedige invoering van een vierde EU-pakket sanctiemaatregelen en een zo snel mogelijke uitwerking van een economisch steunplan voor de hervormingsgezinde krachten in Belarus? Wanneer verwacht de Minister de definitieve uitwerking en inwerkingtreding hiervan, zo vragen deze leden? Kan de Minister daarbij een inschatting geven om hoeveel middelen dit naar waarschijnlijkheid zal gaan en wat daarbij de inzet is van Nederland?

Rusland/Situatie Navalny

De leden van de D66-fractie maken zich grote zorgen over het feit dat medewerkers van Navalny's organisatie «Sichting Tegen Corruptie» zijn gearresteerd en gedetineerd. Kan de Minister er in de Raad op aandringen dat de EU de onrechtmatige inperkingen op burgerrechten in Rusland veroordeelt? Kan hij aansluitend zijn zorgen uiten over de *Foreign Agents Law* die in Rusland is aangenomen en daarmee de vrijheid van meningsuiting, vereniging en vergadering steeds verder onrechtmatig aan banden legt? Kan hij aandringen op het vrijlaten van zowel Navalny als zijn

medewerkers? Kan hij daarnaast aandringen op individuele sancties tegen Russische officials in de machtscirkel rondom Poetin?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat formeel Rusland niet op de agenda van de aankomende Raad staat ondanks de recente ontwikkeling van de sluiting van de kantoren van de organisatie van Navalny. Hiermee is naar de mening van de leden van de PvdA-fractie de onafhankelijke oppositie is Rusland feitelijk onklaar gemaakt, waarmee een nieuwe, zeer zorgelijke situatie is ontstaan die om een duidelijke reactie van de EU vraagt. Is de Minister bereid tijdens de Raad aan te dringen op een uitspraak waarin de EU zich onomwonden tegen de (voorlopige) sluiting van de organisaties van Navalny uitspreekt? En zo nee, waarom niet? Is de Minister ook bereid aandacht te vragen voor de arrestatie van de advocaat van onder meer de anticorruptie-organisatie FBK, Ivan Pavlov, en deze arrestatie te veroordelen onder meer met een beroep op de mensenrechtenverdragen waar Rusland partij is, waaronder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag voor Burgerrechten en Politieke Rechten? En is de Minister bereid om te onderzoeken of de EU het onafhankelijke Russische journalisten platform Meduza project financieel kan ondersteunen nu de Russische regering het platform tot «buitenlands agent» heeft verklaard?

Fiche Multilateralisme

De leden van de D66-fractie staan positief tegenover de «mededeling versterken bijdrage EU aan op regels gebaseerd multilateralisme». De leden lezen dat de EU zich actiever moet inzetten voor het ondersteunen van het «denkproces» van de Secretaris-Generaal van de VN en de hervorming van de VN-organisatie zelf. Kan de Minister toelichten wat dit «denkproces» precies inhoudt, wat voor hervormingen worden er concreet besproken? Wat is het Nederlandse perspectief op deze gewenste vernieuwingen en op welke punten zal de Nederlandse bijdrage zich focussen? Wat wordt er bedoeld met een strengere benadering ten opzichte van het multilaterale stelsel? Betekent dit dat landen harder worden aangesproken als ze niet conform multilaterale afspraken of internationale verdragen handelen? Wat voor consequenties worden hier aan verbonden?

De leden van de D66-fractie lezen dat ook het introduceren van QMV-besluitvorming (besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid) door het kabinet als manier wordt gezien om tactischer en flexibeler te kunnen opereren in internationale fora. Kan de Minister nogmaals in de Raad naar voren brengen dat het de Nederlandse wens is om wat betreft het Gemeenschappelijke Buitenland- en Veiligheidsbeleid af te zien van het vetorecht van lidstaten en over te gaan naar QMV-besluitvorming?

De leden van de D66-fractie lezen dat ook internationale financiële instanties toe zijn aan vernieuwingen, hierbij willen deze leden opmerken dat er steeds vaker wordt gesproken over digitale munteenheden. Wat is het standpunt van Nederland ten aanzien van het integreren van digitale munteenheden in het bestaande internationale monetaire stelsel? Wat voor rol zouden de EU, het IMF en de Wereldbank volgens Nederland moeten spelen in de zoektocht naar nieuwe betaalmiddelen?

De leden van de D66-fractie vinden het teleurstellend dat het de EU-lidstaten niet lukt om in VN-gremia eenduidig te spreken over gender en willen de Minister vragen zich hard te blijven inzetten om er voor te zorgen dat de EU een plaats van tolerantie en respect blijft als het gaat om gender. Hoe gaat de Minister zich hiervoor inzetten binnen de komende Raad en bij toekomstige internationale gremia?

Het is iedereen inmiddels wel bekend dat de PVV wil dat Nederland zich uit de EU terugtrekt. Het versterken van de EU zolang Nederland lid is, vinden de leden van de PVV-fractie dan ook geen goed idee: waar de EU wordt versterkt, worden de individuele natiestaten en democratieën namelijk verzwakt. Het versterken van de EU binnen het multilaterale stelsel, en de volgens de brief daarvoor gewenste besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid, gooit zand in de motor van onze democratie. De Kamer raakt nu al de grip kwijt op het buitenlandbeleid. Zie bijvoorbeeld het nalaten om onrechtvaardige anti-Israël resoluties bij de VN af te wijzen, of het feit dat Iran is verkozen als lid van de UN Commission on the Status of Women. Hoe kan de Kamer nog invloed uitoefenen op deze of vergelijkbare thema's als de grijze EU-meerderheid in de EU uiteindelijk de koers bepaalt en de trein toch wel voort denderd ongeacht wat de leden van het Nederlandse parlement ook vinden?

Ook geloven de leden van de PVV-fractie niet dat het versterken van de EU binnen het multilateralisme geen financiële gevolgen heeft, zoals in het Fiche staat. Natuurlijk heeft het dat wel! Meer EU presentie binnen het multilaterale stelsel heeft logischerwijs tot gevolg een groter ambtelijke apparaat, dus meer kosten. Daarnaast zal meer aanwezigheid in de bestuursorganen van de VN-fondsen en programma's (zoals UNICEF, UNDP, UNFPA, WFP, WHO) uiteindelijk leiden tot meer uitgaven aan diezelfde fondsen/programma's. Het kabinet stelt immers zelf dat «VN-entiteiten uitvoerders zijn van EU ontwikkelings- en humanitaire hulp». Het zijn communicerende vaten: dus meer EU betrokkenheid zal ongetwijfeld neerkomen op meer hulpgeld. Kan de Minister daarom alsnog een inschatting geven van de extra kosten die deze plannen met zich meebrengen?

Samengevat willen de leden van de PVV-fractie niet dat Nederland gaat meewerken aan het versterken van de EU binnen het multilaterale stelsel. Meer macht voor de EU betekent minder macht voor Nederland. Waar de EU de democratie wereldwijd wil bevorderen met dit plan, neemt het bij ons juist zuurstof voor onze democratie weg. En we zullen er onder de streep nog geld voor moeten betalen ook.

Mensenrechten/Iran

Zoals de leden van de PVV-fractie gewend zijn bij bijeenkomsten met EU-Ministers van Buitenlandse Zaken, gaat het verspreid over diverse landen over «mensenrechten», «de positie van vrouwen en minderheden» en dergelijke. Het is allemaal mooie taal, maar als het erop aankomt hebben de woorden en begrippen weinig betekenis. Dat is onder meer in april gebleken toen Iran werd verkozen als lid van de UN Commission on the Status of Women. Naar het zich laat aanzien hebben vier EU-lidstaten Iran deze commissie binnengeloodst, door met het Iraanse lidmaatschap in te stemmen. Iran dus, een land waar vrouwen verplicht een hoofddoek moeten dragen en vrouwelijke vrijheidsstrijders met jarenlange celstraffen onder erbarmelijke omstandigheden worden geconfronteerd.¹ Zo kreeg bij voorbeeld de twintigjarige Saba Kord Afshari om die reden maar liefst 24 jaar gevangenisstraf opgelegd.² Dát land is nu als gesprekspartner over vrouwenrechten aangesteld! Dit is toch totaal belachelijk?

¹ <https://www.theguardian.com/global-development/2021/apr/30/female-political-prisoners-in-iran-facing-psychological-torture-say-campaigners>.

² <https://friendlyatheist.patheos.com/2019/08/31/iranian-woman-sentenced-to-24-years-behind-bars-for-removing-compulsory-hijab/>.

Leden van de PVV-fractie stelden schriftelijke Kamervragen over deze absurde gang van zaken en de leden hopen daarop spoedig antwoord te krijgen.³ Dat gezegd hebbende, moet deze betreuwenswaardige gang van zaken – gezien de ernst – door Nederland geagendeerd worden voor de Raad Buitenlandse Zaken. Onder meer om herhaling te voorkomen en de strijd voor meer vrouwenrechten weer de goede kant op te sturen. De leden van de PVV-fractie willen daarnaast dat Nederland afstand neemt van het feit dat Iran tot lid van die VN-commissie is verkozen, en dat de Minister tijdens de Raad Buitenlandse zaken diep door het stof gaat als blijkt dat Nederland zelf groen licht heeft gegeven voor de verkiezing van de islamofascisten uit Teheran. Is de Minister bereid om op deze punten tegemoet te komen aan de eisen van de leden van de PVV-fractie? Zo nee, waarom niet?

Overig

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister in te gaan op het rapport van Human Rights Watch: »A Threshold Crossed, Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution«, waarin geconcludeerd wordt dat Israël een staat van apartheid voert. Deze leden verzoeken de Minister dit rapport te appreciëren en daarbij nadrukkelijk in te gaan op het gebruik van de term apartheid. Voorts vragen deze leden de Minister welke inspanningen de EU momenteel pleegt om beide partijen aan te zetten tot meer toenadering tot elkaar en aan tafel te krijgen.

Jemen

De leden van de GroenLinksfractie vragen aandacht voor een potentiële ramp in Jemen met betrekking tot een verroeste Al Safer-tanker voor de haven van Hodeidah met ruim een miljoen olievaten aan bord, die door slecht onderhoud mogelijk in zee terecht kunnen komen.⁴ Deze leden vragen zich af hoe het inmiddels staat met de inspectiemissie van de Verenigde Naties en of deze al van start is gegaan? Deze leden zijn zeer blij met de toegezegde financiële hulp van Nederland, en vragen op welke wijze Nederland nog meer bij kan dragen om deze potentiële grootschalige ramp te voorkomen? Is de Minister bereid deze kwestie te agenderen in EU-verband met als doel ook andere lidstaten aan te zetten tot het toezeggen van hulp aan deze VN-inspectiemissie?

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021Z06896&did=2021D15292>.

⁴ <https://nos.nl/artikel/2378399-tikkende-tijdbom-voor-haven-jemen-200-miljoen-liter-olie-kan-rode-zee-in-stromen>.